

Uvished om, hvorledes Regjeringens Stilling er til dette Lovforslag, skal jeg dog tillade mig nærmere at udtale mig derover, idet der jo er en Del nye Medlemmer tilstede. Jeg kan gjøre det ved at henvisse til den sidst afholdte Samling, hvori Regjeringens Stilling lige overfor hele det her omtalte Forhold blev betegnet saa tydelig og klart, at den ikke efterlader nogensomhelst Tvivl. Der forelaa ifjor et Lovforslag ganske af samme Indhold som det foreliggende; men ved Sagens første Behandling udtalte jeg mig imod det og behandlede temmelig udførligt de Principer, hvorpaa det var bygget. Derhos udtalte Regjeringens Chef ved tredje Behandling af Sagen, at han maatte anse Lovforslaget for at være af den Art, at det ikke paa nogensomhelst Maade tillod Regjeringen at røkke Haanden til dets Gjerningsførelse, og idet han pegede her paa den Erfaring, vi Alle have gjort med Hensyn til den Art Lovforslags Stæbne, udtalte han endvidere, at han maatte anse det for at være umyttigt og lidet pnsfeligt vedblivende at fortsætte med Forsøg i den Retning, hvori Lovforslaget gif. Det er ikke de ærede Medlemmer ubekjendt, at jeg har en noget anden Opfattelse af hele dette Forhold end det ærede Medlem, der har talt paa Forslagsstillernes Vegne. Regjeringen mistar imidlertid lige saa vel som han, at se dette Forhold afløst, men man har belært af Erfaringen, troet at burde gaa en anden Vej end den, som det ærede Medlem med Bistand af dette Dings Flertal har forsøgt at gaa. Jeg anser det som sagt for pnsfeligt, at en saadan Afspøsning finder Sted, ikke blot fordi var hele Uvilling fører hen i den Retning, men blandt andet ogsaa for at skaffe en i alt Fald for en Tid gjældende Vilgørelse af hele dette Spørgsmaal, der efter min For- mening har skabt meget mere ondt Blod, end det efter hele sin Beskaffenhed burde. Jeg har imidlertid forsøgt at gaa en anden Vej, som ogsaa den ærede Ordfører for Forslagsstillerne tidligere har ment kunde føre til Maalet, nemlig den at en Lov at samle alle de Bestemmelser, som jeg ansaa for nødvendige til Haandhævelse af Fæsteloavgivningen i dens fulde Strenghed og fuldgyltige Konsekvens. Det var mig paa ingen Maade ubekjendt, at jeg herved gjorde mig til Offer, men i Modsetning til den Absigt, der var for det foreliggende Lovforslags Gjerningsførelse, havde jeg et sikkert Haab om, at det, om end mod en skarp Modstand, vilde lykkes mig at føre en saadan Lov igjennem; og det lykkes mig ogsaa. Lad mig sige de Herrer, at jeg nu har den Erfaring, at det synes at være den rette Vej, jeg derved har betraadt (Afbyrdelse af

40de Møde. Ordentlig Samling, 1872—73. 1694

S. A. Hansen); ja, det ærede Medlem kan gjerne le, men det er dog en Kjendsgjerning, at der, efter at det har vist sig, at Regjeringen vilde tage sig af Sagen, er i Løbet af de to sidste Aar gaaet Hul paa mange Godskomplekser, som hidtil ikke vare til at røkke, og der er i samme Tid solgt omtrent 1,000 Bøndergaard med henved 6,000 Tønder Hartkorn. At jeg ikke deler den Betragtning, som det ærede Medlem saavel ifjor som i Aar har fremsat om Loven af 9de Marts 1872, behøver jeg neppe at sige. Jeg vil blot her udtale, at naar det ærede Medlem siger, at denne Lov skulde være begrundet i Godseierens Interesse, er det dog besynderligt, at den netop mødte en saa heftig og lidensfabelig Modstand fra Godseierens Side, og overfor de personlige Invektiver, som det ærede Medlem rettede imod mig, vil jeg blot tilføje, at det ikke er mig bekjendt, at nogen Indenrigsminister med større Strenghed og Paapasselig- ved end jeg har overholdt Fæsteloavgivningens Bestemmelser. (S. A. Hansen: Læren om, at Jorden ikke er Fæstebøng undergoven!). Ogsaa dette blev redresseret i den Lov, jeg gjennemførte, idet der deri blev indsat en Bestemmelse om, hvor stort et Jordtillæg der skal høre til en Fæstegaard, for at denne kan kaldes saaledes. (S. A. Hansen: Ja, dobbelt saa meget som tidligere!). Jeg anser den Vej, jeg er gaaet for, at være ikke alene den eneste passable, men ogsaa den eneste rette. I den Retning er Lovgivningens Indskriden aldeles uomtvistelig berettiget, hvormod det vel turde være meget tvivlsomt, om man tør gaa saa vidt, at man blander sig i det, der er et privat Kontraktforhold mellem Godseier og Bønde. Dette er en Betragtning, som jeg for mit Vedkommende aldrig har fornegtet paa nogensomhelst Stadium af Sagen, og jeg ser ikke rettere, end at den er fuldkommen forpaaelig. Der kan altsaa ikke være den fjerneste Tvivl om, at Regjeringen maa modsætte sig det foreliggende Lovforslag paa ethvert Stadium, og jeg vil tilføje, hvad jeg ogsaa med mine Kollegers Samtykke ved forskellige Leiligheder udtalte ifjor, at medens det var vor Hensigt ved vort ilde sete, men dog fremmede Forslag at søge at skaffe en Ende paa denne hele Strid, er det ikke Regjeringens Afgt. overhovedet at ville ind paa en Lovgivning paa dette Omraade, forinden der i alt Fald fremtræder ganske andre Grunde for at gjøre det, end de, der hidtil have været de bevægende.